

KUOPIO

Viherpalveluohjelma – niityt ja avoimet alueet 2025-2034

Luonto(positiivisuus)- seminaari

16.9.2026

Työn tavoitteet ja sisältö

Kuopion kaupunki haluaa lisätä erilaisten avoimien viheralueiden määrää ja kehittää alueiden kunnossapitoa luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi. Luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja luontokadon torjunta ovat yksi kaupungin strategian menestystekijöistä. Ilmasto- ja resurssiviisausohjelma Viksu Kuopio ohjaa kaupungin strategian toteuttamista. Kuopion LUMO -ohjelmassa 2024–2030 on esitetty tavoitteena muun muassa niittyverkoston kehittäminen.

Kaupungin hoidossa on nykyisin noin 70 hehtaaria avoimia viheralueita. Lisäksi osa peltoalueista on vuokrattu yksityisille toimijoille. Viherpalveluohjelmassa ovat mukana kaikki kaupungin omistamat avoimet viheralueet (A) sekä soveltuvat osat suoja- ja vaihettumisviheralueista (R4) ja metsistä (M) keskeisellä kaupunkialueella. Maaseutukeskukset ja kylät eivät ole mukana ohjelmatyössä.

Työssä käsitellään asemakaavoitettujen avoimien viheralueiden ja muiden tunnistettujen niittyalueiden nykytilaa sekä määritellään tavoitetila ja siihen liittyvät konkreettiset toimenpiteet kunnossapidon, viestinnän ja asukasyhteistyön osalta. Tavoitteena on tarkastella ja kehittää keskeisen kaupunkialueen niittyverkostoa mahdollisimman kattavasti yli hallintorajojen. Viherpalveluohjelma on laadittu konsulttityönä WSP Finland Oy:ssä 2024–2025. Ohjelma viedään hyväksyttäväksi kaupunkirakennelautakuntaan keväällä 2025.

Ohjausryhmän jäsenet	
Sari Riekkinen	Viher- ja virkistysaluesuunnittelu
Sirpa Nieminen	Viher- ja virkistysaluesuunnittelu
Mariko Lindgren	Strateginen maankäyttö
Timo Könönen	Asemakaavoitus
Anniina Le Tortorec	Alueelliset ympäristönsuojelupalvelut
Masa Wacklin	Kunnossapito
Jukka Laukkanen	Kunnossapito
Riikka Söyrinki	WSP Finland
Miira Virtanen	WSP Finland
Arto Kaituri	WSP Finland

Avoimet viheralueet RAMS-kunnossapitoluokituksessa

KUVA Riikka Söyrinki

Arvoniitty A1	Käyttöniitty A2	Maisemaniitty A3	Avoin alue A4	Maisemapelto A5
• arvokkaat avoimet kulttuurimaisemat • erilaiset perinnebiotoopit • rakennetut elinympäristöt, jotka jäljittelevät luontaisia kasvupaikkoja	• ulkoiluun tarkoitettut niittyalueet • harrastuskäyttöön tarkoitettut niittyalueet, kuten: • piknikalueet • pelailualueet • agilityradat • frisbeegolfradat	• niittyalueet, joissa kulku ohjattu poluille • tienpientareet • katseltavat (kukka)niityt	• viljelykäytöstä poistuneet pellot • metsäaukeat • sähkölinjojen alustat • näkymäalueet • tulva- ja rantaniityt • ruovikot	• riistapellot • mesikasvikasvustot • pellon reunavyöhykkeet ja saarekkeet • palsta- ja kaupunki-viljelyalueet, joita muokataan vuosittain peltoviljelymenetelmin

Työskentelymenetelmät

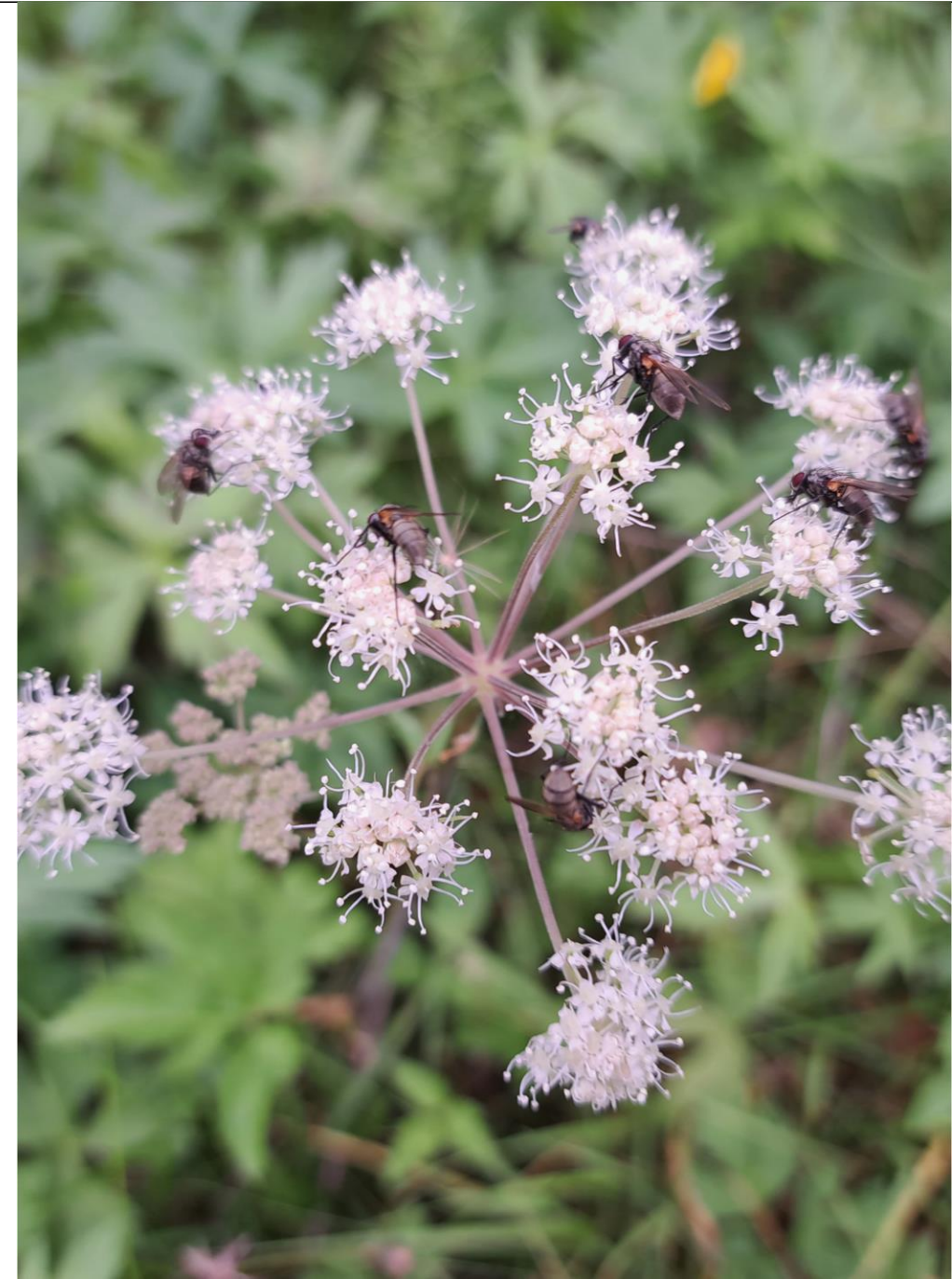
Paikkatietoanalyysit

- Kaupungin niittyverkoston nykytilaa tarkasteltiin paikkatietoaineistojen avulla. Tarkastelussa tunnistettiin niittyjen, maisemapeltojen ja muiden avointen alueiden lisäksi niittyverkoston tukialueita eli alueita, jotka voivat välillisesti tukea varsinaisia niittyjä. Analyysien pohjalta laadittiin paikkatietopohjainen niittyverkostosuunnitelma. Työssä on pyritty käyttämään samoja niittyverkoston käsitteitä ja luokitteluperiaatteita kuin julkaisussa *Perinnekedoista kaupunkiniittyihin – Helsingin niittyverkoston kehittäminen* (2021). Luokitteluperiaatteita on jonkin verran yksinkertaistettu ja muokattu vastaamaan Kuopion tilannetta.

Maastokäynnit

- Ohjelmatyö sisältää 47 kohdekorttia, jotka pohjautuvat maastokäynteihin. Maastotarkasteluun otettiin erityyppisiä kohteita, joissa on erityistä huomioitavaa, kuten arvotekijöitä tai haitallisia vieraslajeja, jotka vaikuttavat kunnossapidon toteutukseen. Haitallisia vieraslajeja tavattiin 36 maastokohteessa, eli noin 75 % käydyistä kohteista. Maastotarkastelun yhteydessä tarkistettiin kohteen aluerajaus ja kunnossapitoluokka. Näihin molempiin ohjelmassa esitetään runsaasti muutoksia.

Kuva:
Tervaniitynpuisto

Niittyverkoston hoidon nykytila

Kaupungin niittyverkoston hoitoon osallistuu useita tahoja:

- Kaupunkiympäristön palvelualue / kaupunkitekniikan palvelut: Avoimet viheralueet, katualueiden ja puistokäytävien pientareet
- Kaupunkiympäristön palvelualue / alueelliset ympäristönsuojelupalvelut: Suojelualueet, arvokkaat luontokohteet
- Kaupunkiympäristön palvelualue / metsät ja vesialueet: Vuokratut alueet, asemakaavoittamattomat alueet pois lukien Väinölänniemi
- Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue / liikuntapaikkapalvelut: Latupohjat, urheilualueiden reuna-alueet

Avoimien viheralueiden hoidosta vastaa Kaupunkitekniikan palvelut. Niittyjen pääasiallinen hoitotapa on niittomurskaus kerran kesässä. Yksittäisiltä arvoniittykohteilta niittojäte kerätään ja kuljetetaan pois.

Avoimilla alueilla (A4) niitto tehdään joka toinen vuosi. Voimajohtoalueet raivataan 5–8 vuoden välein linjan omistajan toimesta. Yleisillä alueilla voimajohtoalueiden kunnossapidosta vastaavat osaltaan kaupunkitekniikan palvelut. Viljeltyjä maisemapeltoja tai laidunnettuja alueita ei tällä hetkellä ole hoidossa. Kaupunkitekniikan palvelut hallinnoi palstaviljelyalueiden vuokrausta, ja vastaa niiden yhteisten alueiden kunnossapidosta.

Haitallisten vieraslajin torjuntaa tehdään pääasiassa jättiputkien ja kurturuusujen osalta. Lisäksi jättipalsamia ja komealupiinia torjutaan luonnonsuojelualueilta ja muilta arvokkailta luontokohteilta.

Kuva: Antikkalanrinne
länsi

Niittyverkoston tavoittila

Ohjelman yleinen tavoite on niittyalueiden luonnon monimuotoisuuden lisääminen, joka lisää alueiden tarjoamia ekosysteemipalveluita, kuten **virkistystä**. Ohjelman tavoitteena on kehittää keskeisen kaupunkialueen niittyverkostoa suunnitelmallisesti yli hallintorajojen kymmenen vuoden ajanjaksolla. Työtä hyödynnetään kunnossapidon kehittämisessä sekä maankäytön ja kunnallistekniikan suunnittelussa eri tavoitteiden yhteensovittamiseksi. Niittyverkostosuunnitelman avulla voidaan tunnistaa alueita, joissa niittyverkostoa tulee erityisesti vaalia tai vahvistaa. Niittyjen määrän lisäämistä suositellaan myös yksityisillä tonteilla. Tätä edistää osaltaan kaavoituksessa käyttöön otettu viherkerroinmenetelmä.

Niittyverkoston kehittämiseen on hyvät mahdollisuudet pelkästään nykyisten alueiden hoitoa kehittämällä ja monipuolistamalla.

Kunnossapito onkin erittäin keskeisessä roolissa niittyjen monimuotoisuuden lisäämisessä. Ohjelma toimii kunnossapidon käytännön työkaluna.

Niityt ovat muutosherkkiä alueita, joten alueiden seuranta on tärkeää, ja ohjelmaa ja kohdekortteja tulee päivittää säännöllisesti. Työ antaa myös pohjan aktiiviselle yhteistyölle sekä kaupungin sisällä että asukkaiden suuntaan.

Niittyverkoston kehittämisen tavoitteet

- **Luonnon monimuotoisuuden lisääminen**
- **Niittyverkoston elinympäristöjen laadun ja kytkeytyneisyyden parantaminen** kaupungin vastuualueiden yhteistyönä
- **Niittyverkoston huomiointi ja tavoitteiden yhteensovittaminen** maankäytön suunnittelussa
- **Kunnossapidon kehittäminen** siten, että lisätään avoimien viheralueiden luonnon monimuotoisuutta sekä niiden tarjoamia ekosysteemipalveluita, kuten virkistyskäyttöä huomioiden kulttuuri- ja maisema-arvot
- **Aktiivinen tiedotus** niittyjen arvostuksen nostamiseksi ja **asukkaiden osallistaminen** niittyjen monimuotoisuutta tukevaan toimintaan

Niittyverkostosuunnitelma

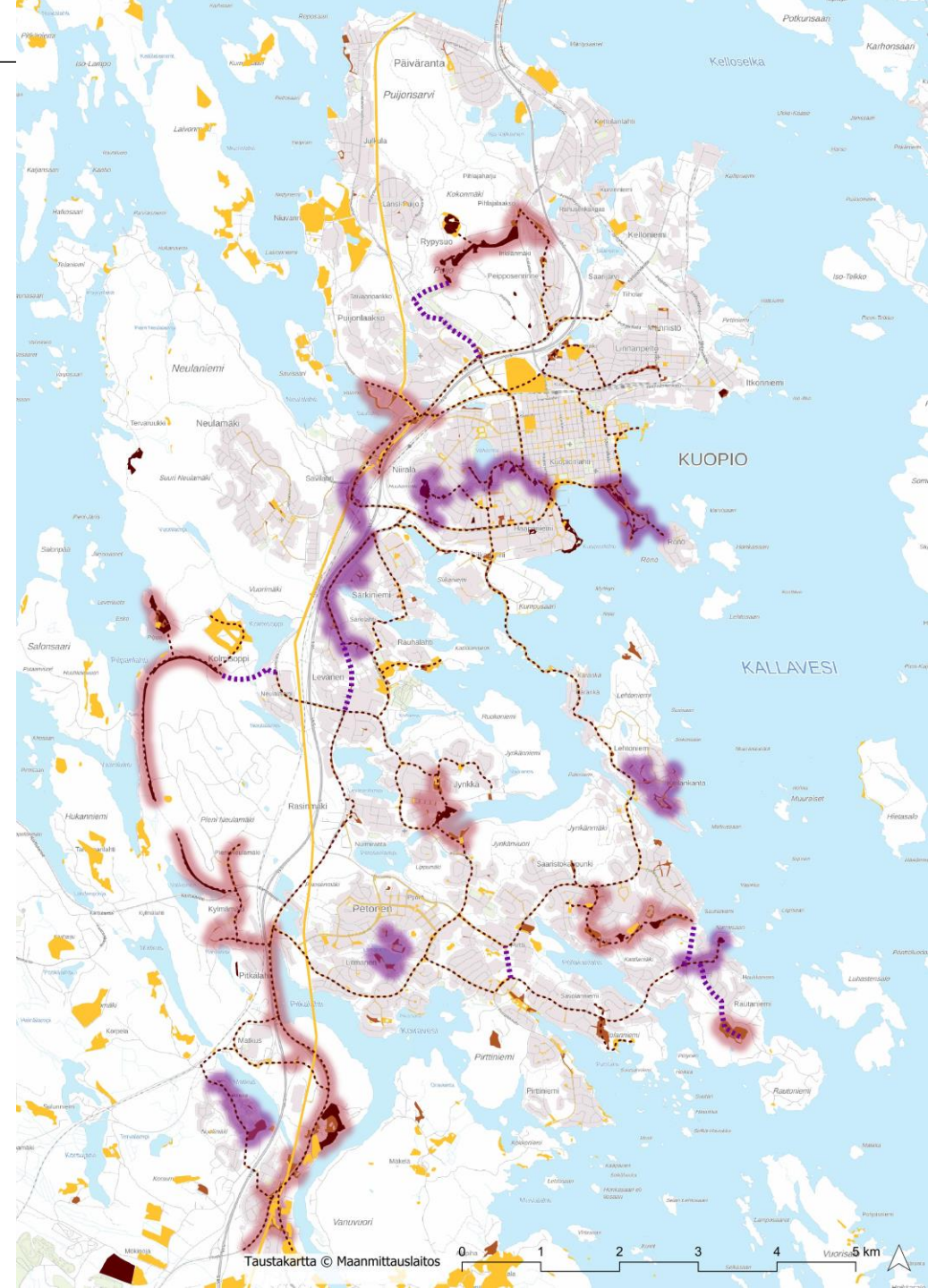
Niittyverkostosuunnitelma on laadittu nykytilan analyysin pohjalta paikkatietotarkasteluna, ja se on laadittu kaupungin omistamille alueille. Verkostosuunnitelman avulla voidaan tunnistaa alueet, joilla niittyverkostoa tulee erityisesti vaalia tai vahvistaa. Verkostosuunnitelmassa esitetään niittykeskittymät, joiden laatua kehitetään, sekä yhteydet, joiden kehittämisellä parannetaan niittyverkoston kytkeytyneisyyttä. Yksittäisten niittyalueiden ekologista laatua kehitetään kohdekorteissa määritellyillä toimenpiteillä.

Niittyverkoston kehittämiskohteita tunnistettiin seuraavista lähtökohdista:

- **Kehitettävä niittykeskittymä** = niittykeskittymä on noin 3-4 hehtaarin suuruinen tai se on pirstaleinen tai sitä uhkaa maankäytön muutos
- **Kehitettävä yhteys** = nykyinen verkoston katkoskohta, jossa on tunnistettu tarve kehittämiseen

Niittyverkostosuunnitelma

Niittyverkoston arvokohteet	Yli 4 ha niittykeskittymä
Muut niityt	Kehitettävä niittykeskittymä
Niittyverkoston tukialueet	Nykyinen niittyverkoston yhteys
	Kehitettävä niittyverkoston yhteys

Kohdekorttien keskeiset tavoitteet kunnossapitoluokittain

Arvoniitty A1	Käyttöniitty A2	Maisemaniitty A3	Avoin alue A4	Maisemapelto A5
Tunnistettu 13 arvoniittykohdetta, joista osa on inventoituja perinnebiotooppeja. Kaikille kohteille laaditaan kohdekohtainen hoitosuunnitelma. Tavoitteena on aloittaa laidunnus 1-3 kohteessa.	Tunnistettu kolme käyttöniittykohdetta. Käyttöniityt niitetään toistuvasti siten, että kasvusto pysyy riittävän matalana virkistyskäyttöä kuten pallopelejä tai frisbeegolfia varten. Kunnossapito mahdollistaa kuitenkin matalakasvuisten niitylajien kukinnan.	Määrällisesti suurin osa avoimista viheralueista on maisemaniittyjä. Niittyjen saavutettavuutta lisätään leikatuilla niitypoluilla. Lajistoltaan monimuotoista niityistä pyritään kehittämään arvoniittyjä, ohjelmassa on tunnistettu kolme kehitettävää kohdetta. Tavoitteena on aloittaa laidunnus 1-2 kohteessa.	Tunnistettu viisi avointa aluetta. Avoimuuden säilyttämiseksi alueet murskataan joka toinen vuosi tai raivataan joka kolmas vuosi.	Tunnistettu yksi maisemapelto sekä kolme potentiaalista maisemapeltoa. Maisemapeltoja hoidetaan toistaiseksi niittyinä. Ennen viljelyn aloittamista alueille laaditaan monimuotoisuutta tukeva viljely- ja viljelykiertosuunnitelma. Palstaviljelyalueet reuna-alueineen ovat hoidettuja.
Avoimuuden ylläpitäminen niittojen lisäksi tarvittavilla puuston raivauksilla ja harvennuksilla				
Monimuotoisuuden huomiointi kaikissa toimenpiteissä, myös niittotekniikassa ja toimenpiteiden ajoittamisessa (linnusto ja muu eläimistö huomioiden)				
Vuosittainen kunnossapidon laadun arviointi; parhaiden käytäntöjen jakaminen ja kunnossapidon kehittäminen				

Ohjelman toteutuksen seuranta

Oheiseen taulukkoon on koottu suunnittelun, kunnossapidon sekä viestinnän tavoitteet ja niiden indikaattorit. Lisäksi kohdekortit ohjaavat alueiden kunnossapitoa.

Ohjelman toteutuksen ja seurannan tueksi perustetaan työryhmä, joka seuraa ohjelman toteutumista vuosittain.

Ohjelmaa ja sen kohdekortteja päivitetään tarpeen. Välitarkastelu ja ohjelman päivitys tehdään vähintään kerran ohjelmakauden puolivälissä.

Niittyverkoston luonnon monimuotoisuuden lisäämiseen tähtäävä työ on luonteeltaan säännöllistä ja jatkuvaa. Tutkittua tietoa ja käytännön kokemuksia monimuotoisuudesta tulee koko ajan lisää, ja uutta tietoa on tärkeää hyödyntää ohjelman toteutuksessa.

Tavoite	Indikaattori ja tavoitemäärä ohjelmakaudelle 2025-2034
Niittyjen määrän lisääminen	Uusien niittyjen pinta-ala vähintään 22 hehtaaria; niityiksi muutetut nurmikot ja perustetut uusniityt
Niittyjen ekologisen laadun parantaminen	Laidunalueiden määrä: 2-5 kpl Niittojätteen keruukohteiden määrä: 13-15 kpl Peruskunnostusten määrä: 10 kpl Hoitosuunnitelmien määrä: 13-15 kpl
Kunnossapidon kehittäminen ja kohteiden aktiivinen seuranta	Vuosittainen laadun arviointi: vähintään 2 kohdetta/alueurakka eli vähintään 8 kohdetta Arvoniittyjen seuranta: keskimäärin 4 kohdetta/vuosi; kussakin kohteessa käydään joka 3. vuosi
Maisemapeltojen viljelyn käynnistäminen	Viljeltävien maisemapeltojen määrä: 1-2 kpl Pelloille laaditaan monimuotoisuutta tukeva viljelysuunnitelma: 1 kpl
Asukkaiden osallistaminen	Talkoiden lukumäärä vuosittain: 1-3 kpl Crowdsorsa-mobiilisovelluksen hyödyntäminen Ohjeet omaehtoiseen vieraslajien torjuntaan: 1 kpl Asukaskyselyt: 2 kpl (välitarkastelu ja lopputarkastelu)
Säännöllinen viestintä	Ajankohtaiset uutiset internetsivuille 3 kpl / vuosi Somepäivitykset kesäkaudella 5 kpl /vuosi Talkoista ja asukaskyselyistä tiedottaminen

Ohjelman keskeiset vaikutukset

- Niittyverkoston ekologinen ja rakenteellinen laatu paranevat eli niittylajiston elinympäristöt lisääntyvät ja vahvistuvat. Niittyjen ekologista laatua heikentää kuitenkin osaltaan ilmasta tuleva typpilaskeuma, ja osassa kohteita myös koirien ulkoilutus lisää alueiden typen määrää.
- Niittyjen kunnossapidon käytännöt kehittyvät ja käyttöön otetaan uusia käytäntöjä, kuten laidunnus, niittypolut ja lahoppuun lisääminen.
- Ymmärrys niittyjen luonnon monimuotoisuudesta ja niittyverkoston merkityksestä lisääntyy sekä asukkailla että kaupungin eri toimijoilla.
- Niittyverkoston maisemat ja näkymät säilyvät avoimina tai puoliavoimina kohteen luonteesta riippuen.
- Niittyverkosto toimii hiilinieluna ja auttaa sopeutumaan ilmastonmuutoksen aiheuttamiin sään ääri-ilmiöihin, kuten rankkasateisiin ja pitkiin hellejaksoihin – niityt ovat tehokkaita hulevesien imeyttäjiä, ja ne kestävät kuivuutta nurmikoita paremmin.
- Kunnossapidon kustannukset mahdollisesti kasvavat hieman resurssien painottuessa aiempaa enemmän niittyjen ekologisen laadun parantamiseen muun muassa arvoniittyjen hoidon kautta.

Kuva: Pienen
Neulanmäen vanha
radanvarsi

Yhteenveto

Kuopion keskeisellä kaupunkialueella kaupungin hoidossa on nykyisin noin 70 hehtaaria avoimia viheralueita. **Ohjelman myötä niittyjen ja avoimien alueiden pinta-ala kasvaa noin 107 hehtaariin muodostaen selvästi kattavamman niittyverkoston. Nämä alueet ovat ekologisesti, maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaita. Lisäksi niityt ja avoimet alueet tarjoavat asukkaille maisemallisia elämyksiä, monipuolisia virkistysmahdollisuuksia ja elvyttäviä luontokokemuksia.**

Rakennetussa kaupunkiympäristössä on erityisen tärkeää huomioida ja varmistaa niittyverkoston ekologinen toimivuus ennakoivalla suunnittelulla. Tämä vaatii niittyverkoston huomioon ottamista eri suunnittelutasoilla maankäytön suunnittelusta lähtien. Puustoisien viherverkoston huomiointi on usein välttämätöntä direktiivilaji liito-oravan takia, mutta niittyverkoston osalta vastaavaa pakkoa ei ole. Niittyverkoston ja maankäytön muutosten yhteensovittaminen on osa kestävästä kaupunkikehitystä. Niittyverkosto on tärkeä osa ekologista verkostoa ja täydentää kaupungin sini-viherverkostoa.

On tärkeää tunnistaa niittyverkosto eri suunnittelutasoilla sekä osana kunnossapidon prosesseja. Viime kädessä kunnossapidolla on ratkaiseva rooli niittyjen monimuotoisuuden ylläpitämisessä ja lisäämisessä. Kunnossapidon uusien käytäntöjen jalkauttaminen edellyttää osittain uutta ajattelutapaa. Niittyjen monimuotoisuuden hoito on ensisijainen tavoite aiemman maisemanhoidollisen tavoitteen sijaan.

Kuva: Konttilan arvoniitty

25. JYNKÄNLAHDENPUISTO

Kohdekortti 2025

Urakka-alue	Läntinen
Kunnossapito-luokka	A1, A3
Kiinteistö-tunnus	297-25-9903-27
Pinta-ala	2,6 ha
Kaavamerkintä	VL

Luonto- ja maisema-arvot	Avoin ja puoliavoin maisematila. Luonnon ja maiseman monimuotoisuuskohde. Näkymä Kallaveden Jynkänlahdelle.
Erityisarvot	Harvinaiset lajit -paikkatieto: keltanokitkerö, pukinparta ja rantayrtti.
Virkistyskäyttö ja rakenteet	Puistokäytävät, penkki, roska-astia. Itäosa on hiljaista aluetta.
Nykytila	Hevostien itäpuolella sijaitseva laaja niittyalue, joka rajautuu Ruukinrannan uimarantaan. Aluetta halkovat useat käytävät. Niityt sijoittuvat vaihtelevaan rinnemaastoon, joka viettää rantaa kohti. Niityn reunoilla ja saarekkeissa kasvaa paikoin tiheää puustoa, pohjoisosissa myös haapavesakkoa. Niityn luoteis- ja keskiosassa on kauniita vanhoja koivuja sekä edustavaa niittylajistoa kuten ahomansikka, ahopukinjuuri, aitivirna, huopaohdake, metsäkurjenpolvi, nurmikaunokki, peurankello, poimulehti, päivänkakkara ja ruusuruoho. Rehevämmillä niittyalueilla kasvaa mm. koiranputki, maitohorsma, nokkonen, pietaryrtti, ukonpalko ja vuohenputki. Alueella on myös punapajuangervoa, ruttojuurta, tuoksuvatukkaa ja terttuseljaa.
Haitalliset vieraslajit	Komealupiini, kurtturnuus ja viitapihlaja-angervo, maastohavainnot. Jättipalsami, maastohavainto + laji.fi. Jättiputki, erityisen haitalliset lajit.
Kunnossapidon tavoite	Avoimuuden lisääminen ja säilyttäminen. Luonnon monimuotoisuuden edistäminen, vieraslajien torjunta.
Kunnossapito	A1: Puuston peruskunnostusraivaus ja vesakoiden raivaus. Niittypolun murskaus. Mahdollinen laidunalue. Toimenpiteiden ja aluerajauksen tarkennukset määritellään kohdekohtaisessa hoitosuunnitelmassa. A3: Niittomurskaus 2 kertaa kesässä. Vieraslajien torjunta.
Muuta huomioitavaa	Parkkipaikan läheisyydessä on varikkoaluetta, johon on tuotu myös ylijäämämaita.

